

УДК 378:373.3

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОЇ
ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ**

Данильченко С. В.

*Комунальний вищий навчальний заклад
«Макіївське педагогічне училище»*

Визначаючи найактуальнішою потребою сучасного суспільства необхідність сталого розвитку, автор статті обґрунтовує особливу роль підготовки педагогів до впровадження освіти, яка забезпечує це зростання. Як педагог-практик автор надає рекомендації щодо впровадження проектної технології в процес підготовки майбутніх педагогів і доводить, що саме вона є однією з ефективних технологій, здатних так перебудувати зміст і методику навчального процесу на всіх його рівнях, що освіта буде забезпечувати своєчасну підготовку людини до життєдіяльності в умовах сучасного інформаційно-техногенного суспільства.

Ключові слова: сталий розвиток, випереджаюча освіта, проектна технологія, проектування діяльності навчального закладу, готовність до педагогічної діяльності

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВНЕДРЕНИЯ ПРОЕКТНОЙ
ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕСС ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ
ПЕДАГОГОВ**

Данильченко С. В.

Определяя актуальной потребностью современного общества необходимость устойчивого развития, автор статьи обосновывает особую роль подготовки педагогов к внедрению образования, которое обеспечивает это развитие. Как педагог – практик автор дает рекомендации по внедрению проектной технологии в процесс подготовки будущих педагогов и доказывает, что именно она является одной из эффективных

технологий, способных перестроить содержание и методику учебного процесса на всех его уровнях, что образование будет обеспечивать своевременную подготовку человека к жизнедеятельности в условиях современного информационно-техногенного общества.

Ключевые слова: устойчивое развитие, опережающее образование, проектная технология, проектирование деятельности учебного заведения, готовность к педагогической деятельности.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE INTRODUCTION OF PROJECT TECHNOLOGY IN THE TEACHERS TRAINING PROCESS

Danylchenko S. V.

As the requirement for constant development is the most urgent need of modern society, the author emphasizes the special role of teachers' training for the education introduction that provides this development. As a teacher-practitioner the author provides guidelines for the implementation of the project technology in the training of future teachers and proves that this technology is one of the most effective ones, which can change the content and methods of the educational process at all levels in a way that education will provide a person with appropriate life background in today's information- anthropogenic society.

Keywords: constant development, advanced education, planning technology, planning of educational institution activities, preparedness for teaching activity.

Удосконалення професійної підготовки педагогів – одне з найважливіших завдань розвитку суспільства. Соціально-економічне оновлення галузей життєдіяльності викликало в педагогічній науці купу проблем і протиріч, розв'язання яких пов'язано з формуванням високої загальної та професійної культури вчителя, його готовності до педагогічної творчості.

Стало зрозумілим, що для усунення цієї проблеми необхідно переглянути традиційні принципи навчання, докорінно перебудувати не тільки засади та практики педагогічної діяльності, але й, у першу чер-

гу, свідомість людей щодо ставлення до окремої особистості та суспільства в цілому.

Важливість цієї проблеми вбачається ще й у зв'язку з падінням інтересу школярів до навчання в загальній школі, тим більше в початковій. Спеціально організовані дослідження вчених констатують, що природний пізнавальний інтерес дитини, яка вперше прийшла до школи, у більшості випадків поступово гасне, а у низки школярів з'являється стійке небажання вчитися. На практиці недостатньо використовуються сучасні технології, шляхи формування пізнавальних інтересів, які напрацьовані психолого-педагогічною наукою. Зусилля вчителя спрямовані на те, щоб передавати учням якнайбільше відомостей, передбачених програмою, що не сприяє формуванню та розвитку пізнавальних інтересів.

Основна мета цієї роботи полягає у розкритті одного з найефективніших методів підготовки майбутніх педагогів до формування пізнавального інтересу молодших школярів як складової загальної системи підготовки педагогічних кадрів, а їх результат – доведення необхідності сталого розвитку суспільства у зв'язку з порушенням пізнавальної рівноваги освітнього середовища внаслідок надмірного навантаження на дитину, соціально-політичною напруженістю в суспільстві.

За визначенням комісії ООН зі сталого розвитку, його мета – задовольняти потреби сучасного суспільства, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь вирішувати їх.

Низка теоретиків і прихильників сталого розвитку вважають його найперспективнішою ідеологією XXI століття і навіть усього третього тисячоліття, яка з поглибленням наукової обґрунтованості витіснить усі наявні світоглядні ідеології як такі, що є фрагментарними, неспроможними забезпечити розвиток цивілізації. Це пояснюється тим, що парадигма сталого розвитку включає в себе вимоги до соціальної справедливості, відсутність расової та національної дискримінації, а його концепція є триединою і містить економічну, соціальну та екологічну складові.

Проблеми сталого розвитку є особливо актуальними і для суспільства України, яке нині знаходиться на стадії перехідного періоду

та переживає, як і більшість країн світу, глибоку економічну та соціальну кризу.

Дослідження означеної проблеми позначилося на розумінні ролі освіти у формуванні свідомості людей, здатних до його забезпечення, внаслідок чого виникло поняття випереджаючої освіти для сталого розвитку та було розроблено її концепцію. Сутність цієї концепції полягає в перебудові змісту й методики навчального процесу на всіх її рівнях так, щоб освіта була здатною своєчасно готувати людину до нових умов існування, давати їй такі знання й уміння, які б дозволили успішно та ефективно діяти в інформаційно-техногенному середовищі.

Оскільки, як було зазначено вище, проблеми сталого розвитку є актуальними і для України, то й надання освіти випереджаючого спрямування є першочерговим завданням. Науковці, зокрема доктор філософських наук О. Висоцька, так визначають завдання кожного компонента випереджаючої освіти [2] :

Правова компонента передбачає реалізацію таких завдань: засвоєння знань щодо реалізації прав людини і дитини згідно з концепцією сталого розвитку та розкриття змісту норм демократії, правової культури громадян, ролі громадськості у реалізації екологічних і соціально-економічних проблем; привчання до відкритого та вільного висловлювання думок на основі реалізації ідей педагогіки співробітництва, розвиток навичок аргументування своєї думки.

Соціально-економічна компонента включає вирішення таких завдань: розкриття змісту поняття «якісне життя» як однієї зі складових концепції сталого розвитку; прищеплення навичок розумного ресурсу та енергоспоживання, раціонального використання предметів споживання, зменшення марних витрат сировини; розвиток високого рівня соціальної мобільності, виховання культури інноваційності та успішності, що сприятиме більшій адаптації до динаміки життя в сучасному постіндустріальному суспільстві.

Морально-етична компонента містить такі питання: формування гуманістичних цінностей і пріоритетів, заснованих на ідеї самоцінності кожної особистості та права на відмінність та розвиток неконфронтаційної свідомості, орієнтованої на співдружню та неконфліктну діяльність; упровадження норм діяльній педагогіки, що орієнтована

на небайдуже, активне ставлення до порушення принципів сталості, уміння оптимально реагувати на недотримання екологічних і соціально-економічних вимог згідно з пріоритетами сталого розвитку; розвиток високої інформаційної культури, що передбачає медіа-грамотність, поінформованість щодо проблем сталого розвитку, активізацію критичного мислення.

Екологічна компонента передбачає вирішення таких завдань: засвоєння знань щодо стану довкілля, органічної єдності людини і природи, заходів зі збереження цілісності природних екосистем, способів виходу з екологічної кризи та використання формування екологічного світогляду та екокультури на засадах розкриття змісту та впровадження норм і принципів екологічної освіти та етики відповідальності; засвоєння основних знань та вмій щодо здорового способу життя, гармонізації стосунків між людиною та природним середовищем; залучення до екологічного руху, діяльності училищних та позаучилищних (міських, регіональних, всеукраїнських) екологічних організацій.

Безперечно, особливо важливим упровадження засад випереджаючої освіти для сталого розвитку є для підготовки педагогів, що пояснюється особливостями соціального призначення цієї професії. Адже від якості їх фахової підготовки до реалізації завдань випереджаючої освіти залежить формування нового покоління людей, здатних до розвитку й удосконалення своїх особистісних можливостей та активної участі у всіх сферах діяльності суспільства з урахуванням потреб його сталого розвитку. Готуючи майбутніх педагогів до впровадження засад випереджаючої освіти, ми, таким чином, забезпечуємо наше ста- ле майбутнє.

Підготувати студентів педагогічного училища, майбутніх педагогів, до реалізації якісно нових завдань формування особистості, визначених вище, означає забезпечити їх фахову компетентність, що залежить від багатьох чинників, серед яких значне місце посідає управління цим процесом. Основою управлінської діяльності у контексті реалізації сталого розвитку є стратегічне управління як реальний інструмент підвищення його ефективності.

Серед принципів стратегічного управління виокремлюється стратегічно-моделюючий характер управлінської діяльності, що пе-

редбачає його інноваційну спрямованість, гнучкість і відкритість системних інновацій, урахування сучасних тенденцій і запитів суспільства до освіти, структурування змісту освіти згідно з маркетинговим підходом.

Якісні зміни системи управління можна здійснити багатьма шляхами: через вплив вищих органів, розвиток власних традицій і практики, природне удосконалення управління, що спрямовується розвитком навчального закладу. Але найбільш продуктивним ми вважаємо такий, який би поєднував усе позитивне, що притаманне кожному з них. Це проектування діяльності навчального закладу, яке базується на глибокому науковому підґрунті і, разом із тим, забезпечує реалізацію власних засад підготовки педагогічних кадрів. Крім того, актуальність проектування внутрішньоучилищного управління пояснюється також необхідністю навчального закладу реалізовувати підготовку студентів у світлі забезпечення сталого розвитку суспільства через упровадження засад випереджаючої освіти.

Проектування в педагогічному училищі – це ціла система запланованих дій внутрішнього життя з визначеною специфікою завдань та обов'язковим прогнозуванням бажаних результатів. Це поступова практична діяльність, яка містить у собі етапи організації проекту, планування діяльності в ньому, дослідження теми та сприяє розвитку ініціативи, залучає до участі в плануванні всіх учасників педагогічного процесу, формує творчі здібності, потребує впровадження педагогіки співробітництва.

Відповідно до вимог нормативно-правових документів та Концепції виховної роботи в КВНЗ «Макіївське педагогічне училище», Наскрізної програма національного виховання студентської молоді в КВНЗ «Макіївське педагогічне училище» було визначено провідну мету діяльності навчального закладу як формування професійно компетентних та конкурентоспроможних фахівців.

Ураховуючи потенційні можливості проектної технології в інноваційному управлінні педагогічним процесом у навчальному закладі та спираючись на теоретичні положення «Концепції випереджаючої освіти для сталого розвитку», ми розробили і вже протягом декількох років упроваджуємо **практико-орієнтований проект «Педагог XXI**

століття» з його складовими. Його метою є визначення шляхів модернізації підготовки фахівців у педагогічному училищі відповідно до вимог нормативних документів і потреб суспільства.

Складовими проекту «Педагог ХХІ століття» є міні-проекти «Держстандарт», «Погляд у майбутнє» (працевлаштування, профорієнтаційна робота), «Педагогічна майстерність» (науково-методична робота), «Обдарованість», «Шляхетність», «Зміцнюємо здоров'я», «Шлях до професійного успіху» (практична підготовка), «Компетентними у життя», «Моніторинг освітнього процесу», «Духовність», «Затишна планета – для нас і прийдешніх поколінь».

У педагогічному училищі вже накопичився значний позитивний досвід реалізації всіх складових проекту «Педагог ХХІ століття», але в цій роботі ми розкриємо досвід реалізації міні-проекту «Затишна планета для нас і прийдешніх поколінь», оскільки одним із компонентів випереджаючої освіти для сталого розвитку є екологічний. Складовими екологічного компоненту є екоспоживання, екологічна етика та культура, природоохоронна діяльність. Засобами її реалізації є екологічні

освіта, виховання, діяльність. Робота над міні-проектом «Затишна Планета – для нас і прийдешніх поколінь» здійснювалася за етапами:

Організація проекту, який передбачав комплексну діагностику студентів і педагогів щодо виявлення стану екоспоживання, екологічної культури та етики, участі у природоохоронній діяльності. У результаті досліджень було виявлено, що близько 90% студентів виявили розуміння щодо існування екологічних проблем і намагаються дотримуватися вимог екологічної культури та етики, 8% – хоч і розуміли, що екологічні проблеми існують, проте над своєю поведінкою в природі ніколи не замислювались, а 2% студентів відповіли, що в коло їхніх інтересів проблеми екології ніколи не входили. Розроблення шляхів

реалізації проекту потребувало додаткової інформації як наукового, так і методичного змісту, вивчення досвіду роботи з питань екологічної освіти і виховання у навчальних закладах України. Ми дійшли висновку, що реалізувати цей проект можливо як шляхом організації так званого пронизуючого навчання, яке передбачає включення екологічної освіти та виховання у зміст майже всіх навчальних дисциплін, так і шляхом поглибленого навчання через вивчення дисципліни «Основи екології», організацію роботи гуртка, навчально-дослідницької, волонтерської діяльності студентів, проведення проблемних семінарів, конференцій, круглих столів, співпраці з громадськими організаціями, участі в екологічних акціях, проведення позааудиторних виховних заходів. Організуючи реалізацію проекту, ми враховували також, що екологія – синтезована система наукових екологічних знань, тому вони є своєрідним поєднанням технічної, біологічної, географічної, хімічної, фізичної, філософської, педагогічної, юридичної та економічної інформації, використання якої, на нашу думку, у комплексі сприяє формуванню екологічної культури студентів.

Такий підхід розглядається як «екологізація навчальних дисциплін». Його сутність дослідив і описав Н. Реймерс як процес послідовного впровадження в технологічні системи управлінських рішень, які б дозволяли підвищувати ефективність використання природних ресурсів із метою покращення або хоча б збереження якості природного середовища на локальному, регіональному та глобальному рівнях. Загальна екологізація означає різносторонній, більш системний, ніж раніше, підхід до об'єктивного світу та глибше усвідомлення ролі природи в житті людини, тобто новий етап екологічної культури [4].

На етапі планування діяльності в проекті було розподілено обов'язки між його виконавцями. Очолив роботу з реалізації проекту заступник директора з науково-методичної роботи; його виконавцями стали практичний психолог, заступник директора з виховної роботи, керівники академічних груп, викладачі біології, практикуму з природознавства, методики навчання природознавства, методики ознайомлення з природою. До виконання проекту були залучені студенти 1–4 курсів дошкільного та шкільного відділень.

На етапі дослідження теми проекту збиралася необхідна інформація, здійснювався її аналіз, учасники виконували окремі завдання.

Заключний етап роботи над проектом – *підбиття підсумків його реалізації*. Двічі на рік у педагогічному училищі проводяться проміжні підсумки роботи над ним. Варто зазначити, що протягом трьох років реалізації проекту «Затишна планета – для нас і прийдешніх поколінь» усі заплановані заходи стали традиційними і проводились щорічно з ускладненням мети та зміною свого змісту з урахуванням досягнень студентів у засвоєнні екологічних знань і вмінь, сформованості уявлень і переконань, про які ми дізнаємося з результатів педагогічного спостереження, анкетування, бесід. Так, наприклад, традиційним стало проведення конкурсу «Міс екологія», підготовка презентацій і проведення конкурсів на кращий студентський проект, екологічний плакат, зокрема до Дня довкілля, річниці від дня Чорнобильської аварії, фотографій «Дивосвіт навколо нас», участь в училищних і міських екологічних акціях.

Дуже ефективною і результативною стала участь студентів педагогічного училища в роботі громадської організації «Макіївський міський осередок Усеукраїнської дитячої спілки «Екологічна варта».

Не цураються студенти педагогічного училища і акцій з упорядкування і озеленення території училища і міста, збору вторинної сировини. У межах роботи секції «Природознавство» МАН училища студенти ведуть навчально-дослідницьку роботу і доповідають про її результати на засіданнях екологічного гуртка, беруть участь в училищних, обласних і регіональних науково-практичних конференціях.

На завершальному етапі студенти, які залучалися до співпраці, будуть знову продіагностовані для того, щоб визначити ефективність реалізації цього проекту, а роботу з екологічної освіти і виховання буде продовжено.

Дослідження проблеми розбудови сталого суспільства сприяло розумінню ролі освіти і педагога у формуванні свідомості людей, здатних забезпечити сталий розвиток суспільства, внаслідок чого виникло поняття випереджаючої освіти. Упровадження її засад необхідно починати ще в дошкільному навчальному закладі та продовжувати в школі, починаючи з початкових класів. Саме тому підготовка майбутніх педагогів

до впровадження всіх компонентів випереджаючої освіти є важливим завданням вищого педагогічного навчального закладу.

Досвід КВНЗ «Макіївське педагогічне училище» щодо реалізації проекту «Педагог ХХІ століття» з його складовими засвідчує, що однією з ефективних технологій підготовки майбутніх педагогів до впровадження випереджаючої освіти є проєктна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вірста С.Є. Інноваційне навчання: метод проєктів / С.Є. Вірста // Нові технології навчання. – 2007. – № 50. – С. 48-52
2. Висоцька О.Є. Концептуальні засади випереджаючої освіти для сталого розвитку / О.Є.Висоцька // Дніпропетровська обласна педагогічна освіта. – 2009. – № 21(30). – С. 6.
3. Лендел М. Теоретичні аспекти формування екологічної культури / М. Лендел // Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2004. – № 4 (10). – С. 64–67.
4. Реймерс Н. Ф. Природоиспользование: словарь-справочник / Н. Ф. Реймерс– М. : Мысль, 1990. – С. 591-592.
5. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу : науковий посібник / під заг. ред. С. І. Якименко. – К. : ВД «Слово», 2011. – 464 с.